

STORŽP V+VIH+RJP

Posamezna
štev. Din 1:50

List izhaja
vsakega 1. in
15. v mesecu

Naročnina
mesečno 3 Din

Uredništvo
in uprava:

Ljubljana,
Miklošičeva 5

Uradne ure

od 11–12 dop.

Ček. rač. SDZ,

Ljublj. 11.171

Štev. 16.

Ljubljana, 15. aprila 1935

Leto I.

Exsultet!

»Vzradujte se zdaj, nebeške trume angelov, zadoni tromba zmage, v zmagoslavje tako vzvišenega Kralja. Veseli se zemlja in začuti... da je prešla tema z vsega sveta... To je noč, v

»Prišel sem, da ogenj vržem na zemljo, in kako želim, da bi se že vnel.«

Luč in ogenj nam je Kristus; zato se v velikončni liturgiji blagoslovita luč in ogenj!

Raffaelino
del Garbo

kateri je Kristus raztrgal vezi smrti in zmago-slavno vstal iz groba... O neizmerna naklonje-nost tvoje ljubezni: da bi služabnika odrešil, si Sina daroval. O srečna krivda, ki je zaslužila imeti takega in tolikega Odrešenika! O res bla-žena noč, ti edina si smela vedeti čas in uro, ko je Kristus vstal od mrtvih! To je noč, o ka-teri je pisano: 'Noč bo zasijala kakor dan' in 'Noč mi sveti v veselju'.

Ta slavospev zapoje Cerkev na Veliko so-boto, da naj odmeva po vsem stvarstvu kot vi-soka pesem odrešenja.

V čem je odrešenje?

»Jaz sem luč sveta, kdor hodi za menoj, ne hodi v temi...«

Zato naša molitev:

O Bog, ki si Luč in ne poznaš teme, daj da hodimo v Tvoji luči in da razpršimo temo zmot okrog nas.

O Bog, ki si poslal goreče jezike Tvojim apostolom, daj nam goreče in plamteče besede v usta, da bomo vžgali svet s Tvojo ljubeznijo.

O Bog, pred čigar obličjem vzplamti ogenj in zabuči vihar, daj, da bomo kot plamteč ogenj uničili vse zmote in da se bomo dvignili kot vihar proti Tvojim sovražnikom!

Naš Exsultet, naš aleluja je samo eden: Tvoja luč naj razsvetli naš razum, Tvoj ogenj naj vžge našo voljo: samo pri Tebi je vir pra-vega življenja.

OBZORNIK

Pomembne besede... Ob priliki papeške proslave se je dotaknil trierski škof v svojem govoru tudi vprašanja narodnosti v Cerkvi: »V svetovni rimski cerkvi ima vsak narod domovno pravico in razvija lahko popolnoma svoje narodne posebnosti. V tej svetovni Cer-kvi je Nemec popolnoma Ne-mec, Španec popolnoma Španec itd. Bog sam je hotel, da ima vsak narod svoje narodne po-sebnosti, toda Bog je tudi hotel, da se te narodne posebnosti v svetovni Cerkvi obogate z nad-naravnimi izvori milosti. Šele tedaj se razvija vsaka narodna posebnost do svoje popolne ve-ličine v blagor poedinim na-rodom in vsemu človeštvu.«

O narodni cerkvi. V Nemčiji se vedno pogostje slišijo gla-sovi o ustanovitvi enotne nem-ske cerkve, ki bi obsegala ne samo vse protestantske deželne cerkve, ampak tudi nemške ka-toličane. Zato je freiburški nad-škof dr. Gröber napisal brošu-ro, v kateri z znanstvenega sta-lišča pojasnjuje pojme o veri in njenem odnosu do »narodne cerkve«. Nato pravi: »V Nem-čiji doslej nikoli ni moglo priti do ustanovitve narodne cerkve, tudi za časa »železnega« Bis-marcka ne. Ali je morda res v katoliški Cerkvi ali veri kaj ta-kega, da mora država nastopati proti njej? Noben objek-tivno misleč človek ne more niti za eno ver-sko resnico ali moral-ni nauk Cerkve trditi, da bi bil protinaroden ali protidržaven. Očitajo nam, da smo v verskem oziru odvisni od tuje duhovne oblasti in da zato ne moremo razpo-lagati sami s seboj. To je prav tako, kot da bi očitali, da se naša vera v Boga ne more skladati z našimi državljanski-mi dolžnostmi, ker je na d-na-rodna in da pridemo tako pod vpliv tuje duhovne sile. Ako je mogoče, da so Francozi, Španci itd. istočasno tudi dobri katoličani, zakaj bi to ne bilo mogoče tudi za Nemce?«

V katoliško Cerkev se je vrnil protestantski vseučiliški profesor Friderik Heilar, ki je vodil med protestanti pokret za zedinjenje krščanskih cerkva.

Evharistični kongresi. Episkopat Združenih držav je sklenil, da se bo vršil vsako četrto leto velik evharistični kongres za vso državo, letno pa se bodo prirejali škofijski evharistični kongresi.

Svoboda vesti. Mehikanska vlada je poslala uradništvu okrožnico, ki zahteva, da se mora voditi stroga kontrola nad uradniki, ki hodijo k sv. maši in prejemajo zakramente.

Število rojstev v Franciji. Francija je klasična dežela nemaltuzianizma. L. 1870 je znašalo število rojstev en milijon, 1933 leta 682.680, torej za tri sto tisoč manj.

Boljševiški raj. Sovjetska Rusija je izročila upravo mandžurske železnice mandžurskim upravnim organom. Izmed 7000 ruskih železniških uradnikov, ki bi se morali vrniti v Rusijo, je to storilo samo 1400 Rusov, drugi predobro poznajo dobrote boljševiškega raja in se za nobeno ceno nočejo vrniti v domovino.

Ruski »Brezbožniki« piše: »Dnevi, v katerih so brezbožniki v Leningradu s polnim zagonom delali za stvar, so davno minuli. Celice nimajo uspeha, in v mnogih krajih je organizacija mrtva. Člani niso več napadalni, pouka se ne udeležujejo, disciplina je ponehala. V naši neposredni bližini moramo gledati, da »evangelisti« zbirajo vedno več mladine, in celo že odrasle, okrog sebe.«

Pridobivajte nam nove naročnike!

Brezbožniki. V Rusiji šteje Društvo brezbožnikov nad pet milijonov članov in tiska 33 revij in časopisov v 24 jezikih. Ta organizacija je doslej v »boju proti religiji« razdelila 37 milijonov letakov in izdala 600 knjig. Kljub temu ogromnemu aparatu morajo brezbožniki priznati, da se vera ne da iztrgati iz srca ruskega ljudstva.

Iz Ukrajine. Na XIII. kongresu Sovjetov Ukrajinske sovjetske republike je imel generalni tajnik komunistične stranke v Ukrajini, Kossior (Poljak) govor, posvečen ukrajinski »nacionalistični kontrarevoluciji«. Med drugim je izjavil: »Velikemu številu napram nam sovražno razpoloženih elementov ukrajinskih nacionalistov se je posrečilo utihotapiti se v našo stranko, v sovjetski drž. aparat in v poedine kulturne ustanove. Pod krinko strankine članske izkaznice so nacionalisti vodili svoje kontrarevolucionarno razdiralno delo... V letih 1933 in 1934 smo morali voditi proti ukrajinskim nacionalistom brutalno borbo in bili so popolnoma likvidirani; tudi sedaj vidimo ta boj... Ukrajinski nacionalisti se trudijo, da bi zloмили skupnost delovnih plasti vseh narodov sovjetske unije in delajo podtalno za ločitev Ukrajine od velike družine narodov sovjetske unije...« V tem smislu je izvenel ves govor. (Wisty, Kijev, 20. I. 1935, Pravda, Moskva, 20. I. 1935.)

Kot je razvidno iz objave v listu »Proletarska Pravda«, Kijev, 22. I. t. l., se predvajajo v kijevskih ukrajinskih gledališčih samo še ruski igrokazi. V vseh gledališčih gostujejo ruske gledal. skupine iz Moskve.

Veliki zakrameni

Poln neizrekljive milobe in božje skrivnosti je veliki četrtek. Cerkev izraža veliki dogodek tega dneva v neminljivih besedah: »Dan pred svojim trpljenjem je vzel kruh v svoje svete roke, dvignil oči proti nebu, k tebi Bogu, vsemogočnemu Očetu... ga blagoslovil... in rekel: Vzemite in jejte, zakaj to je moje telo.«

Veliki četrtek ne mine nikoli več; dnevno se obnavlja v maši in pravi Kristusovi borci in strazarji se šolajo v Evharistiji; ni tečaja, ni zavoda, ni šole, kjer bi se značaji boljše izoblikovali kot pri evharistični žrtvi.

Pravi borec Kristusov posnema Kristusa: vzame dnevno kelih svojih trudov, svojega trpljenja,

svoje molitve in ga dvigne visoko proti nebu: Offerimus! Darujemo Ti — Suscipe! Sprejmi! Ta kelih je daritev lastnega življenja: morda ne teče kri, pač pa je hoja za Kristom pravo mučeništvo. — To je začetek, smisel, vsebina pravega apostolata. To je tudi edini pravi smisel prave udeležbe pri evharistični daritvi. Pravi apostol mora biti vedno kakor kelih, ki je napolnjen z njegovo srčno krvjo.

Kaj je odločilno? Kaj je važno? Kaj je končno zmagovito? Volja, energija, odločitev! Kaj moraš pred vsem znati? Hoteti, odločiti se, žrtvovati se za spoznane ideale. V to svrhu zauživamo ono božjo mano, da bi se vkresala v nas iskra božje, nadčloveške požrtvovalnosti...

Neminljivi tipi

Kajfa.

»Imamo postavo, po kateri mora umreti, dela se sinu božjega.« To je mož postav, ki se drži črke, čeprav umori Boga. Sence govori, da mora oni, zaradi katerega je postava, po tej postavi umreti. Ustvaril si je svoj lik mesije: nacionalni ideji se mora Kristus podrediti. Kraljestvo božje je judovska država. Bog se mora podrediti nacionalni ideji. Saj sicer ljubi Kajfa sveto postavu, religijo; so mu sveta verska čuvstva, toda če se uvrstiš med druge nacionalne preroke... Toda ti hočeš biti edinstven, nad narodi... hočeš biti Bog sam in zato moraš umreti.«

Ce je Cerkev nacionalna, jo vzljubijo vse države. Ampak ker hoče resnico, edinstvenost — zbesnijo. »Imamo postavo, da mora umreti.«

Pilat.

Drugače Pilat: Obsodi Kristusa, ker se je delal za kralja Judov, torej prav zaradi tega, kar bi bil Kajfa najbolj želel. Usodo Kristusa ima v rokah, obsodi ga proti lastnemu prepričanju, vpitju, lažnivi frazi na ljubo. Obsoditi je moral Kristusa kot protidržavni element. Kristus baje hujska ljudstvo proti oblasti, da bi ne plačevalo davkov. Sicer ni prepričan o krivdi, vidi nedolžnost: »Ne najdem

krivde na njem.« Kristusa skuša rešiti, da ga nekoliko pretepti, misleč, da bo Jude omehčal; ga pošlje Herodu. Toda vsi ti poizkusi niso bili realni, uspešni. Edini izhod bi bil, da Jude, denuncianta poze in izpusti Kristusa. Toda strah, karijera, oportunizem ga premagajo.

Hotel je ustreči vsem in obsodil pri tem Boga, hotel je rešiti svojo reputacijo; ovekovečen je v zgodovinskih analih. V veri beremo: »trpel pod Poncijem Pilatom«.

Herod.

Tretji, a povsem drugačen tip. Razveselil se je Kristusa: Čul je o tem čudodelniku! Zdaj bo imel senzacijo. Kristus naj kot glumač, fakir spremeni palico v kačo; ali vojak naj pade mrtev na tla, obudi naj ga! To je mož uživanja. Vsega je prenasiten. — So ljudje, ki berejo samo napise senzacij, ki iščejo povsod ščegetanje živcev — tudi v veri! Kdaj bo pela primadona v cerkvi? Kakšna bo toaleta? Kd o pridiguje? Je cerkev zakurjena? Zakaj ne prihaja škof na cvetno nedeljo na oslu v cerkev? O zvestobi, žrtvi, duhovnosti, pokori, milosti nimajo pojma. Tudi cerkev jim služi za parado. To so ljudje, ki so zgrešili zmisel življenja. Končno si je hotel Herod napraviti sam senzacijo. Dal je obleči Kristusa v haljo in ga zasramoval.

Litvinova mladost. M. Murphy, dopisnik »Daily Expressa« v Varšavi, je — tako poroča sam — v nekem getu naletel na starega, ušivega rabina, brata tovariša Litvinova. Stari žid je časnikarju dal najprej razumeti, da mu njegova vest prepoveduje govoriti slabo o svojem bratu; ker se pa ni dal kar tako odpraviti, mu je rabin rekel: »Storite mi malo uslugo, potem bom pa govoril.« Po desetih minutah sta se pogodila na 100 zloty in brat diplomata je začel govoriti. Najprej je govoril o njegovi mladosti v Bialystoku. Mali Mozes Mayer se je zelo odlikoval po svoji verski vnemi. Nihče ni bil tako vztrajen in priden v sinagogi kot on. Toda to ni dolgo trajalo. Slaba družba je speljala mladega človeka v marksizem. Neka dne je bil aretiran. V ječi se je spoznal z Zinovjevim in Kamenjevim. To je bil dokončen propad Mozesa Mayerja. »Mogel bi se sicer še rešiti,« je vzdihnil stari rabin... V Kijevu mu je poveril bar. Günsberg službo diktatorja v svojih rafinerijah. Dobival je 75.000 frankov letne plače, toda iz blagajne je poneverjal denar, da je podpiral revolucionarne organizacije. Temu je sledila aretacija, zapor, izgon. Iz sra-

mežljivosti je rabin pozabil povedati še o napadih Mozesa Mayerja, alias Litvinova, na banke in kako je tam postrelil uradnike. »To je človek brez Boga. Zatajil je vero svojih pradedov, toda jaz molim še vedno zanj,« je končal rabin. »Ali ste ga še kdaj videli po revoluciji?« je vprašal M. Murphy. »Pred petimi leti se je ustavil njegov vlak v Bialystoku. Posrečilo se mi je, da sem se mu približal, toda nisva se mogla razgovoriti, ker je pozabil judovsko. Pred približno enim letom sem bil zelo bolan in sem ga v pismu prosil, naj mi pošlje denarja. Odgovoril mi je po tajniku, da sovjetski zakoni prepovedujejo izvoz deviz in da ljudski komisarji ne morejo biti izvezti. Pred nekaj meseci je šel moj sin Azriel v Moskvo. Naravno, da se je oglasil v domu Mozesa Mayerja. — Prav sin mojega brata mu je odprl vrata. Jaz sem vaš bratranec iz Poljske,« se je predstavil moj sin, kljub temu pa mu je zaloputnil vrata pred nosom.«

Vse po dvoje. Meščan Leon Blum, ravnatelj »Populaire«-ja, stanuje v odlični mestni četrti Saint-Louis, kjer ima krasno vilo, vso belo poslikano. (Zakaj ne rdeče?) Draperije so

močne, steklene posode bliščeče, cvetlice v sevrskih vazah, v obednici težko srebrno jedilno orodje, najlepše v vsej Franciji. Posebne kleščice za rake, za beluše, za sladkor. Soderug ne pride nikdar v ta predel. Stara služabnica ga ustavi in zavpije: »Kam greste?« Ce odgovori: »Grem k g. Blumu,« ga pusti naprej, če pa reče: »Grem k meščanu Blumu,« ga odpelje na zadnje dvorišče v neko zakotno sobo, ki je opremljena s preprosto mizo in pručico, na steni visi deklaracija človečanskih pravic. Kot ima dvoje stanovanj, eno za soderuge, drugo za lepo vzgojeno gospodo, tako ima meščan Blum tudi dvoje oblek. Kadar gre h kneginji Bibesco, ki stanuje koncem okraja Saint-Louis, obleče meščan Blum brezhiben smoking, podložen s svilo, v gumbnici kamelijo, diskretno parfumiran. Kadar pa gre v rdeče predmestje, odloži ovratnik, zaveže demokratično šerpo, obleče star, raševinat površnik, nekoliko raztrgane čevlje, pelje se s starim avtomobilom. Kot ima dvoje oblek, eno podloženo s svilo za med svet, drugo umazano in raztrgano, kadar gre tulit z volkovi, tako ima tudi dva avtomobila. Brez dvoma ima tudi dvoje prepričanj.

Prisiljeni ali prostovoljno?

Kar je resnično religiozno in idejno zasidrane katoliške mladine — pa se ozrite kamorkoli po svetu — je v novo se porajajoči svet že prodrli in njegovo osnovno in bistveno, osrednje stremljenje začutila. Premotila je ves prerez sedanjosti, se pri tem ozrla v preteklost, preračunala bodočnost in ugotovila:

Blizu so dnevi dokončne odločitve za obraz bodočega veka. Sovražnik je zasedel domala že vse postojanke in naskakuje *poslednje*. Trdno se je utaboril. Železno je organiziran. Pozabljeni so drugotne razlike v njegovem taboru. Vse, nekdanje razkrojene sile, ki jim osnova in izhodišče ni krščanstvo, so *zavestno*, tudi *taktično* enotno osredotočene proti nemu — proti krščanstvu, katerega glavnega in popolnega predstavnika vidijo v organizirani obliki katoliške Cerkve.

Tak je prerez sedanjosti, ki nazorno kaže rast in pot v bodočnost. — *Svojega časa* ne smemo zamuditi. Ali smo razumeli klic papeža po katoliški akciji? Ali smo razumeli, da okrožnica Pija XI. ni prestižna izjava, ampak načrt za bodočnost? Ali naj čakamo na izid osebnostnega doživljanja, ali naj se zadovoljujemo z baročno zaviti razpravami, ki jih nikdo prav ne razume in jih le malokdo bere, ali naj sanjarimo o romantiki notranjih konfliktov, ki se nikdar ne razpletajo? Čas hiti in od abstraktnih razprav, ki odkrivajo razklanost in nešteto dvomov in ki sanjarijo o nevezanosti in popolni osvobojenosti iz nečesa, kar sploh ni, nam nič pozitivnega ne ostane: Čas, ki je *nam* namenjen, bi pa preko in mimo nas pridno izrabljaj marksizem, zlasti v obliki kulturnega boljšeizma.

Zato smo se znašli v plemeniti borbi za večne ideale in si določili smernice, ki jih nismo umetno izoblikovali, odmaknjeni od življenjskega toka, temveč v viharju mladega življenja na univerzi, na odprtem bojišču v boju proti večkrat nevidnemu sovražniku.

Ni vse življenje, najmanj pa borba za izgubljene postojanke, umetniško ustvarjanje, poezija, lirika. Kajti različne so potrebe, različna nagnjenja, a eno drži: če bi se vsi katoliški ljudje predali osebnemu doživljanju, tvegane spoznavanju in zgolj notranji dinamiki, bi kot celota, kot pokret, kot *nosilci istega* Kristusa ne pomenili ničesar. Vsak bi po svoje doživljal, dvomil, iskal, a vse le zase. Navzven bi za katolicizem pomenili le toliko, kolikor bi kdo kot posameznik slučajno katoliško doživel.

Apostolov Kristus ni poslal v svet, da večno nihajo v notranji dinamičnosti in da v tem nihanju iščejo svojo uravnovešeno, temveč, da izpreobrnejo svet. In danes potrebujemo apostolov, mla-

dih ljudi, odločnega duha, ne pa z notranjo negotovostjo, ki bodo stopili na fronto za stvar, ne pa, ki se bodo borili šele s seboj. Ali je res večno nujno, v vseh dobah, da mora biti mlad človek razklan, begajoč z leve na desno, večni bogoiskatelj? Zakaj ne bi bil mlad človek, ki je ustvarjen za akcijo, za borbo, za vihar življenja, ki mu je mlada duša polna ognja, odločen *Kristofor*, izraziti razširjevalec božjega kraljestva?

Ne, tega ne moremo več razumeti, to je romantika preteklih dni, dediščina odhajajočih generacij. Danes pa so fronte že prejasno postavljene, vse je že pomaknjeno na določene fronte. Ali naj katoliška mladina ostane za fronto na križiščih, odkoder ne ve, kam naj odhaja v boj?

Tudi mi smo šli skozi viharje, ki so divjali v nas. Toda, ko smo jih zmagali, jih nismo več umetno vzdrževali zaradi pestrosti osebnega življenja. Naše spoznanje je bilo lastno, sami smo došli nove dni. Naša odločitev je bila prostovoljna, svobodna, narekovana edino od jasnega notranjega prepričanja. Prostovoljno smo se odločili za avtoriteto in strogo disciplino; vemo, koliko neizmerne škode je nam povzročilo ono hlepenje po nebrzdani, neomejeni svobodi, nič nas ne plašijo frazerski očitki o umetnem prepričanju, ki da smo ga dobili na tečajih, v knjigah, od nevidnih voditeljev! Vse človeštvo, vsi narodi danes vijejo roke v obupu in pričakujejo voditeljev: katoliški akademiki poznajo avtoriteto in voditelje in nočemo slediti nekim subjektivnim intuicijam in sanjarijam in umišljenemu doživljanju. Prav življenje nas je najbolj izučilo.

Hočemo živeti iz *globin* krščanstva, hočemo močne osebne religioznosti, borimo se za resnično, ne za navidezno ali zgolj zunanje krščanstvo, hočemo za to krščanstvo tudi v ogenj, v akcijo, strnjeni, povezani. *Združiti hočemo notranje samoblikovanje z dejavnostjo navzven*. Hočemo celotnega krščanskega duha vnesti v svet, v človeka, v kulturo, v družabno življenje. Nočemo le polnih cerkva, zgolj krščanske govornice in pisane besede, temveč tudi krščansko, na osnovah naravnih zakonov temelječo družabno preureditev, pa četudi se to stremljenje v marksističnem žargonu ironizira kot »korporacijsko krščanstvo«.

Gre za izvojevanje možnosti in predpogojev, v katerih bo krščanstvo sploh moglo živeti. Današnje oblike in sistemi pa tudi obrisi novih oblik, ki se porajajo, kažejo nasprotno. In zato je prišel čas velikih žrtev, čas samoopovedi, čas *prostovoljne* podreditve lastnega življenja in notranje pestrosti eni skupni nalogi vsega krščanskega sveta: boju, ki bo odločil, kakšno bo obličje bodočih dni.

Avtoriteta in svoboda

Osnovno jedro vse duhovne krize današnjega časa je kriza avtoritete. Kriza avtoritete pa ima svoj izvor v tem, da se je današnji človek globlje zavedel svojega osebno-duhovnega svojstva, ki mu je temelj s v o b d a mišljenja in teženja, dejanja in nehanja. Priznanje avtoritete pa je, kot se zdi, v nekem nasprotju s človekovo svobodnostjo. Ne gre tu sicer za vsako avtoriteto. Poznamo namreč tudi avtoriteto, ki ni po sebi avtoriteta, temveč se je posamezen človek ali skupina ljudi sama odločila zanjo in si jo sama postavila za avtoriteto. Primer take avtoritete bi bil učitelj, ki mu učenec prostovoljno sledi, ker spoštuje v njem znanstvenika, ki se mu more zaupati. Ali: nositelji narodne kulture, znanosti in umetnosti, imajo avtoriteto, v kolikor vidi narod v njih vidnega predstavnika narodnega občestva. V obeh primerih nimata avtoriteta oblasti od nikogar; človek si jo je sam po svojem spoznanju in svojevoljno postavil.

Takoj lahko pripomnimo, da je vprav ta pot do avtoritete najidealnejša in človekovemu duhovne-

mu svojstvu edino primerna. Upoštevati jo mora zlasti vsaka vzgoja, če naj bo v resnici vzgoja in ne zgolj dresura.

V kakem razmerju pa smo kot osebno-duhovna bitja potemtakem do avtoritete, ki ima na prvi pogled videz neke vsiljenosti, avtoritete, ki jo človek mora priznati kot avtoriteto? V mislih imamo tu zlasti božjo avtoriteto, avtoriteto Cerkve, države, pa tudi očetovsko avtoriteto v družini. Vsaka izmed teh avtoritet ima oblast od Boga in ima torej za človeka obvezno moč, bodisi da jo človek prizna bodisi, da je noče priznati.

Jasno je, da človek, ki se ne zave ali dokler se ne zave svojega osebno-duhovnega svojstva, ne pozna druge poti do avtoritete kot neposredno. Avtoriteto sprejme pač zato, ker jo mora sprejeti, bodisi zaradi fizične, bodisi zaradi duševne premoči oblastnika.

Naša pot v duhovnem razvoju, ki nas je pripeljala do zavesti lastnega osebno-duhovnega svojstva, pa ne pelje oziroma naj bi ne peljala le do

UNIVERZA

doma

V borbi za vseučiliško knjižnico. Odbor Akademске akcije za izpopolnitev vseučilišča se je obrnil tudi na g. dr. Antona Korošca, min. predsednika v p., da posreduje pri g. finančnem ministru za odobritev pravilnika fonda za zidavo vseučiliške knjižnice. G. dr. Korošec je dobil na svoje posredovanje od finančnega ministra g. dr. Milana Stojadinovića ta-le odgovor:

Gospodine predsedniče,

U odgovoru na Vaše pismo od 26. ovoga meseca čast mi je izvesti Vas da sam danas pod br. 12273 I. dao svoju saglasnost na nart pravilnika o fondu za gradnju univerzitetske biblioteke u Ljubljani...

Beograd, 29. marta 1935.

★

Akademski pevski zbor nam je v začetku aprila z dvema koncertoma v nabit polni uni-onki dvorani podal pravo sliko naše narodne pesmi. Odveč je, poudarjati veliko pomembnost dejstva, da si je zbor izbral za svoj program slovensko narodno pesem prav v času, ko je zanimanje zanj med ljudstvom skoraj popolnoma zamrlo. Naš narod bi utrpel na tem kulturnem področju nepopravljivo škodo, če bi se visoka glasbena kultura in umetnost, ki je stoletja bila več kot družabno sredstvo, pravi vir narodne moči, pod vplivom plehke moderne neoriginalne glasbene umetnosti povprečne Evrope poplitnila na stopnjo umetnosti predkulturnega plesnega šlagerja. Vrsta harmonizacij, ki nam jih je zbor po svojem vodju Maroltu in njegovih ožjih sodelavcih oskrbel ter nad vse popolno podajanje skladb, ki tudi popolnemu lajku na tem področju dokaže visoko in svojstveno pevsko kulturo našega naroda, zasluži naše najvišje priznanje. Neglede na izredne pevske in glasbeno-tehnične vrline vrši zbor veliko narodno delo že samo s tem, da znova popularizira našo visoko ljudsko pevsko umetnost. Prav je, da so tudi tu akademiki pokazali pravo pot ostalim zborom. Ko vidimo veliko razumevanje APZ za povzdigo resnične glasbene kulture in obenem ne manjše razumevanje naše javnosti za stremljenja zbora, smo prepričani, da bo tudi v bodoče ostal tak, da bomo o njem lahko in upravičeno govorili v superlativih. Z velikim zanimanjem bomo zato pričakovali prihodnjega nastopa zbora, ki nam bo prikazal veličino našega slavne komponista Gallusa.

Občni zbor DSFF je bil v soboto, dne 6. t. m. ob 14 v zborni dvorani univerze. Udeležba je bila precej manjša kot na jesenskem občnem zboru in so zato dobili posamezni kandidati sorazmerno manj glasov kot jeseni. Za predsednika je bil izvoljen cand. phil. Poberaj Ante. Sprejet je bil sklep, da se odslej vrši letno le en občni zbor, in sicer v začetku zimskega semestra.

Jih že glava boli. Toliko je bilo razburjenja v nacionalističnih in marksističnih akademskih krogih radi »zlomljenja« enotne študentovske fronte od strani Akademске Zveze, v imenu katere je njen takratni predsednik na sestanku zastopnikov vseh akademskih strokovnih in nestrokovnih društev sredi marca t. l. izjavil, da odklanja svoj podpis na tak, za svobodno slovensko akademsko mladino poniževalen dokument neborbenosti in hlapčevstva. Ko je organizacija katoliške akademске mladine s to odločno izjavo vzdržala zdravo borbena tradicijo slovenske akademске mladine, je bila osamljena in celo oklevetana tako od marksistov kot od nacionalistov. Mislili smo, da bodo združeni nacionalisti in marksisti, ki so pozabili in prelomili spontan sklep lanskoletnega občenega zbora Akcije za univ. knjižnico o zadržanju slovenske akad. mladine v borbi za svoje in narodove pravice, imeli kljub izjavi Akademске Zveze toliko poguma, da bodo številnim kandidatom vendarle servirali volilni program. Pa, kot čujemo, nekatere že zelo glava boli... Ali je morda le res, da je bil to le — žal ponesrečen — maneuver, speljati kat. akad. mladino na led, da bi gnala vodo na tuj mlin? Ali niso morda radi tega poleg Akad. Zveze, ki že sama kot matica predstavlja vsa kat. akad. društva, bila na dotični sestanek povabljeni tudi vsa posamezna kat. akad. društva? Ali ni bila morda v tem izražena skromna želja nekaterih, uloviti pod volilni apel čim več »klerikalnih« pečatov? — Pa to ni važno. Važno je le to, da ste se pokazali v pravi luči in s hlapčevskim dejanjem demantirali svoje bobneče besede.

Nova mladinska revija. Pred nedavnim je skromno število listov, ki jih izdaja akademsko dijaštvo naše univerze, dobilo novega vrstnika v reviji »Nova obzorja« s podnaslovom »mladinska revija«. Ob prelistavanju prve številke te revije, ki je izšla na 24 straneh, bo dobil bravec, ki ne pozna podrobnih notranjih razlogov za izdajo take revije in za nastop nove skupine kmetov-akademikov, vtis, da je revija, ki naj bi konkretno obravnavala vprašanja kmetijske kulture in vseh problemov našega kmeta in kmetijstva, res potrebna in stremiljenje njenih izdajateljev nadvse hvalevredno in plemenito. Vendar pa izdajatelji nove revije (akademski agrarni klub Njiva?) vsaj v svoji prvi številki niso dovolj jasno in konkretno izpovedali svojega hotenja, ker čitatelj kljub »uvodnim besedam — mladini« in obširnemu, deloma prav zanimivemu historiatu Njive in njene konkretnemu programu v tekočem študijskem letu, ne najde dovolj zadostnih oporišč, da bi uvrstil vse to mnogo obetajoče delo za podvig našega kmeta v pravilno razmerje do vseh drugih kulturnih prizadevanj našega izobraženstva in še prav posebno akademске mladine. To je razvidno tudi iz že omenjenega historiatu akad. agrarnega kluba Njive. V njem namreč trdi njegov avtor, da razen akademikov iz njihovega kluba, kjer se po načelih prave, pristne demokracije (podčrtal avtor) lahko svobodno akademik poglablja v probleme našega časa, ni na univerzi mla-

spoznanja lastnega duhovnega življenja in z njim spojene svobodnosti, temveč še više in končno tudi do spoznanja pravega reda v vesoljstvu ter slednjič do izvora te lestvice, do Boga. Na tej točki pa na mah odpade božji avtoriteti in vsaki avtoriteti, ki ima oblast od Boga, videz vsake vsiljenosti, ker temelji priznanje teh avtoritet na spoznanju njihove bistvovredne nadrejenosti. Tu človek obstane, se uvrsti v vesoljni lestvici na mesto, ki mu gre, se ponižno skloni pod svojim Bogom, hvaležen za spoznanje, ki ga je bil deležen — edini v vsem božjem stvarstvu.

Imamo torej dvojje poti do avtoritete, neposredno in posredno, po obeh pridemo končno do istega cilja, pogoj je le ta, da tisti, ki hodi po drugi poti, prehodi to pot do konca. Druga pa obenem ne vzbuja nikakega videza vsiljenosti.

Krizo avtoritete bi si lahko prihranili, ko bi vse to upoštevala prizadevanja naših vzgojiteljev. Tako mora n. pr. verska vzgoja, ki temelji na spoznanju Resnice, kazati pot, ki do tega končnega spoznanja vodi. Iz Resnice, torej od zgoraj navzdol, mora dalje izvajati nezmotljivost Cerkve in papeških okrož-

nic in ne od spodaj navzgor. — Le taka vzgoja privede do prave, pristne vdanosti Kristusovi Cerkvi.

Zlasti pa je v tem oziru reforme potrebna državljanska vzgoja. Prav pogosto namreč srečujemo mnenje, da se je državljskih zakonov držati le v toliko, da te ne doleti kazen, ki je edina sankcija zanje, in da jih lahko poljubno kršiš, če jih le kršiš v gotovosti, da te ne dobé. Državljski zakoni po tem naziranju ne vežejo v vesti. Reformo državljanske vzgoje v tem smislu pa je seveda možno izvesti le, ako priznava državna avtoriteta Boga, po katerem edinem ima oblast. V državi brez Boga tudi o nikaki pravi državljanski vzgoji ni mogoče govoriti.

Kaj naj torej rečemo — da se povrnemo na božjo avtoriteto in avtoriteto Cerkve — o suženjstvu, ki ga venomer podtikajo zlasti nam katoličanom? Ni suženj božjih postav in katoliških načel oni, ki je v njih bistvo sam prodril, ker se je prav zato svobodno odločil zanje! Suženj je marveč tisti, ki ga — človeka — oklepa materija, ki bi ji moral biti človek gospodar, zakaj zanj je Bog svet ustvaril.

Fanatizem in samozavesi

Kadar nam nasprotniki drugače ne morejo do živnega, tedaj posežejo po zadnjem orožju, s katerim nam hočejo odreči sploh vsako objektivnost, češ, to so katoliški fanatiki. Z besedo »fanatizem« hočejo reči, da tod sploh ni mogoče voditi nobenega idejnega boja več. Tak videz nam hočejo podtakniti vprav tisti, ki sami razširjajo zmote in ki jim zato — kot bomo videli — samim gre v vsakem slučaju označba: fanatik.

Katoliški nauk je odsev večne Resnice, katoliški moralna odsev božje Dobrote in Lepote. Kdor pa je ta nauk sprejel ne le zgolj na zunaj, temveč v resnici, tako da je tudi sam prepričan o njem, ima spoznanje, in kdor živi po katoliškem nauku, tako da je sam s svojo voljo pristal nanj, je v pravem pomenu besede dober. Kjer pa moremo govoriti o pravem spoznanju in o pravi dobroti, tam že načelno ni mogoče govoriti o kakem fanatizmu.

O fanatizmu moremo govoriti le tam, kjer gre le za tako »prepričanje«, ki ni lastno spoznanje ali ne temelji vsaj na avtoriteti onega, po katerem je kdo kaj kot resnico sprejel.

Danes vlada v svetu nešteto zmotnih nazorov, ki jih njihovi razširjevalci oznanjajo s tako vne- mo, da pri tem večkrat še marsikaj tvegajo poleg. Bodisi, da zmoto zavestno oznanjajo, bodisi, da jo

razširjajo samo kot pristaši tega nauka, ne da bi se sami skušali povzpeti do lastne sodbe — v obeh primerih gre za fanatizem.

Še posebej pa moremo označiti kot fanatizem boj proti katoliškemu svetovnemu nazoru s strani onih nasprotnikov, ki se sploh niso potrudili spoznati katoliškega nauka v njegovem jedru, temveč ga poznajo kvečjemu po njegovih zunanjih oblikah.

Katoličani docela odklanjamo očitek fanatizma, bodisi, kadar nam gre za to, da skušamo uveljaviti katoliška načela v javnem in zasebnem življenju — da moramo pri tem odklanjati vsako polovičarstvo, je v samem bistvu teh načel — bodisi, kadar nam gre za to, da skušamo iztrebiti iz javnega in zasebnega življenja povodenj zmotnih nauk, ki sili- lijo današnje človeštvo v pogubo.

Da vse to ni nikak fanatizem in da vse to niti ne more biti fanatizem, izvira odtod, ker katoliški nauk ni niti plod zgolj človeškega duha, temveč delo svetega Duha. Bog sam, večna Resnica nam je porok, da se ne motimo. Trdno zaupanje v nezmotljivo Cerkev, ki brani Kristusov nauk, pa nas ne more navdajati z ničemer drugim kot s samo- zavestjo, ki pa je vse nekaj drugega nego fanatizem. Samozavest zahteva zase trdno prepričanje združeno s spoznanjem! In to imamo.

dine, ki bi čutila s potrebam in gonili našega časa, temveč »je skoraj popolnoma pozabila na reševanje kmetijskih gospodarskih problemov«. Avtor postane še celo bolj konkreten in kar z imeni imenuje to nesodobno in vse aktualne probleme našega naroda zanemarljivo akademsko mladino, in si- cer: v Akademski zvezi združena katoliška društva Danica, Zarja in Savica, »ki imajo isti duh, kot ga je imela katoliška politična grupacija«. (S takimi trditvami si bo avtor, ki je moral zasledovati gibanje kat. akad. društev vsaj kakih šest let nazaj, gotovo pridobil sloves bistroumnega in skrajno objektivnega kulturnega zgodovinarja). Drugo skupino imenuje *nacionalistično* in pravi o njej, da se je razvila iz prejšnjih naprednjaških klubov (Edinstvo, akad. podružnica sv. Cirila in Metoda ter Jadran), katerih članstvo imenuje »nacionalistične nestrpnice«, ki jim

lebdijo pred očmi omamni pri- vidi raznih uspešnih nacionalističnih pokretov v Evropi, pred- vsem nemškega hitlerjanstva in italijanskega fašizma. — Katoliško akademsko mladino pa označuje pisec tako-le: »Katoliška mladina je v vsem svojem dejstvom strogo podrejena svojemu cerkveni gosposki. Avtoritativno se mora držati vseh načel, ki jih cerkev predpisuje in katera niso le verskega značaja, nego posegajo v vse javno, kulturno in gospodarsko socialno življenje...« Prav zaradi te vezanosti (ki jo pisec namenoma posploši in popači!) se baje v kat. akad. društvih ne more razviti pravo *demokratsko* (!?, podčrtal avtor) poglabljanje v gonilu našega časa... Tako je avtor srečno rešil nalogo: »Dokazal« je namreč, da razen akadem. kluba Njive, »ki ima čisto stanovsko kmetko strukturo«, ni na univerzi akademik ali celo akad. društev, ki bi se s pravo vne- mo in čisto ljubeznijo

do kmeta in kmečke grude bavili s študijem kulturnogospodarskih razmer našega kmeta. — Quod erat demonstrandum. — Vendar pa bi si kljub temu dovolili še skromno opazko: Ali je akad. agrarni klub Njiva uvidel to porazno dejstvo šele tedaj, ko je bila razpuščena Borba (nekdanji krščansko socialistični klub) in napredni Triglav? Ali pa niso nekateri bivši člani tedaj društva, znani po svoji neodvisno-marksistični ideologiji, kumovali pri rojstvu te nove »mladinske revije« in skrili za ščit »agrarnega gibanja« svojo neodvisno, čisto demokratsko in nefašistično miselnost?

Potrebne glose. »Ak. gl.« v svoji 10. številki v članku »Naš tovariš, ki blodi« trdi med drugim tudi, da »zavedeni katoliški fanatiki« ne morejo trpeti, da bi nekdo nesebično delal za skupne akademске socialne in strokovne koristi. Zato jim ni do neodvisne akademске men-

Slovenska originalnost

Pri nobenem narodu ni mogoče to, kar se nekaterim pri nas zdi razumljivo: da more tudi marksizem sestavljati narodni pokret ali pa celo služiti prebujanju in podvigu slovenstva. Imamo namreč revije, liste, skupine, ki pravijo, da so izšle oziroma stoje na slovenski narodni osnovi, pa na socialnem in gospodarsko-teoretičnem področju propagirajo marksistično ideologijo. Pa ne samo to. Tudi v kulturnih vprašanjih širijo dosledni kulturni boljševizem. Zadostuje le par praznih besed o slovenskem narodu, slovenstvu, slovenskem delovnem ljudstvu itd. in dobroverni Slovenci že vidijo v njih odkrite in poštene narodnjake. Pa pogledjmo, kakšne so naše narodne osnove, kaj sestavlja našo narodno idejo in nato, kakšno je nazoranje marksizma o narodnosti, in še posebej, katere so one temeljne prvine, ki slovensko narodno misel sestavljajo.

Jasno dejstvo je, da smo Slovenci maloštevilni, v svoji osnovi krščanski narod, katerega hrbtenico, pa tudi glavni del sestavlja kmetstvo ljudstvo. Slovensko ljudstvo si je v svoji 1400 letni zgodovini z lastno življenjsko silo izoblikovalo svojo narodnost, t. j. svoj jezik, svoje družabne navade, svoje običajno pravo, svojo narodno pesem in v zadnji dobi po svojih velikih duhovih svoj popolen, visoko razvit književni jezik in močno, slikovito in samoniklo književnost. Krščanstvo pa je oni nepremakljivi moralni temelj, na katerem je naš narod razvojnjo gradil in si izklesal svoj narodni lik. Naša narodna misel ima torej čisto določeno vsebino in povsem jasne, neizpremenljive prvine. Če je torej moderna doba obenem s prodrom liberalnih in materialističnih meščanskih tokov v narodno življenje povzročila krizo čiste narodne misli in s tem krizo narodne zavesti, ki je nujni pogoj narodne obrambe in rasti, je gotovo nastopil čas, ki terja močno narodno-preroditveno gibanje. Potreba narodnega preporeka v naših dneh pa je dana tudi še po drugih za narodov obstoj in napredek prav tako važnih momentih. Tak preporek ali pa vzbujanje in afirmiranje narodne misli pa mora brez dvoma temeljiti na spoznani narodni tradiciji. Saj gre vendar le za očiščenje zamogle in od tujih nenarodnih tokov prekrite narodne svojstvenosti. Saj ne gre za izum nekega umetnega, narejenega teoretičnega slovenstva. Tudi ne

gre za slovenske fraze, temveč za resnično, iskreno slovensko čustvovanje, za hoteno narodno delo, ki ne sme biti sredstvo za popularizacijo dejanske drugotne namere, temveč ima namen, da se afirmira narod v njegovih resničnih in pristnih osnovah.

Marksizem pa je ideologija, ki v celoti korenini v materialističnem svetovnem nazoranju. To nazoranje pa negira prvenstvo duha nad materijo. Materializem in po njem marksizem iz gmote razvija življenje, tudi človeško, in ga gmoti zopet podreja. Zato priznava narod kvečjemu kot biološko dejstvo, ki je dano po materialnem razvoju. Negira pa njegovo samoniklo duhovno posebnost v kulturi, navadah itd. in jo slika kot »produkt kapitalističnega razvoja«. Obenem s kapitalizmom bodo izginile torej tudi vse narodove svojine oziroma jih bo treba s kapitalizmom vred zatreči. Narod bo kot narod izginil, zniveliran bo z drugimi narodi v brezoblično mimonarodno maso povsem v smislu Stalinovih besed: »Mi smo pristaši bodočega zlitja narodnih kultur v eno edinstveno kulturo.« Kaki so pogledi marksizma na krščanstvo, brez katerega si naše narodne svojstvenosti in kulture sploh predstavljati ne moremo, tega menda ni treba podarjati.

Po vsem tem je jasno, da je marksizem po svoji osnovni bitnosti sovražnik narodne ideje in njen najnevarnejši rušitelj. Marksisti narodno misel, ki je danes najdražja svojina slehernega pravega Slovenca, izrabljajo kot predmet taktike in spekulacije. Poslužujejo se je le kot sredstva za svoje ribarenje v kalnem. Povsod v svetu so točno zarisane meje med resničnim in narejenim. Le pri nas je še mogoče, da lahko marksisti uganjajo hinavstvo, da veljajo kulturno-boljševiške revije in književni produkti kot sestavina mladega slovenstva. Le pri nas se zgodi, da je eden idejnih voditeljev osrednjega slovenskega gledališča vodilni zastopnik kulturnega boljševizma — g. Bratko Kreft, ali da priobči list, ki hoče veljati kot glasnik prebujanja narodne misli, simpatično in pohvalno oceno marksistične propagandne književnosti.

Na to našo veliko hibo, ki utegne postati usodna, če je ne bomo takoj potlačili, je treba nenehoma opozarjati vse iskrene, prave slovenske ljudi.

Narodna pesem — izraz slovenske duševnosti

Akademski pevski zbor jo je zapel in čutila je množica poslušalcev, da slovenski akademiki na odru rišejo in klešejo obraz naravnega, pristnega slovenskega življenja. Vsaka nadaljnja pesem je bila nova poteza tega obraza, dokler ni bila izrisana domala vsa ljudska psiha slovenskega naroda. Najgloblji pomen koncerta slovenske narodne pesmi vidimo zlasti v tem, da so se slovenski fantje po času, ki duši in razkrajja zdrave, svojstvene prvine naroda, dvignili nad vladajoče okolje, iztrgali že skoraj zadušene narodove osnove iz smrtne objema modernega sveta in jih v posodi slovenske narodne pesmi z ljubeznijo vlivali nazaj onemu delu naroda, ki ga je življenje od teh osnov najbolj odtrgalo — meščanstvu. Tej veji slovenskega narodnega drevesa, ki jo materialistično okolje duši, so vcepili nazaj nekaj življenjskega soka. Slovenci smo dolžni APZ zahvaliti, da je na odru, ki služi danes skoraj le proizvajanju tujega blaga, ponazoril najlepšo sfero slovenskega ljudskega življa in z njo predstavil skoraj vse predele slovenskega sveta. Slovenski fantje raztreseni in zbrani iz vseh kotov in dolin naše zemlje, združujoč v sebi vse svojstvenosti te zemlje, so

zbrani množici, vsej Ljubljani, vzbudili že močno zamrlo zavest, da je ta mali narod živel skozi svojo zgodovino svojstveno, samoniklo lastno življenje, da je današnjemu rodu pustil bogato narodno dedščino, ki naj mu bo trdna opora pristne narodne tradicije, na katero naj bo naslonjeno vse snovanje tega naroda v današnjih dneh in v bodoče. Če v vsakdanjem življenju vemo, da smo Slovenci, smo ob narodni pesmi to v vsej polnosti začutili.

Če pa je to začutil tudi oni del naše meščanske mladine, ki so ga razni materialistični tokovi odtrgali od skale narodne zavesti, potem je APZ svojemu malemu narodu zacelil težke rane.

„Stražo v viharju“ iz rok v roke!

Naša narodna pesem je naša podoba, je izraz slovenskega duha, slika slovenskega življenja. Ona je živ dokument proti vsem nenaravnim, narejenim

ze. Zato jim ni do ničesar, kar je dijaštvu res v korist. In zakaj jim ni do tega? Ker bi izgubili svoj vpliv, ker bi ne bili slovenski Gil Robles... Težki in krivični očitki! Fanatiki? Gil Robles? Da nam ni do ničesar, kar je dijaštvu res v korist? Preden je bil »Ak. gl.«, so prav ti akademiki delali vztrajno in odločno za interese akademikov! Vprav katoliško orientirani akademiki so brnili vedno in povsod univerzo kot tako in vse njene fakultete, prav ti akademiki so hkrati kot najbolj kompaktna skupina nastopili za vrednote slovenstva, prav ti akademiki so rešili na lanskem občnem zboru Akcijo za univerzitetno knjižnico proti določenim elementom, ki so morda bližji »Ak. gl.« kot »Straži«. Gil Robles je rešil Španijo marksistično-komunistične revolucije. Prav Gil Roblesov danes Evropa

Katoliški akademiki se hočejo vedno, povsod in brezkompromisno boriti proti marksizmu, bodisi da nastopa odkrito ali prikrito, v proletarski ali frakarski obliki. Načelen boj, dokler je samo načelen, ni fanatizem! Z vodenjem, nedosledno orientacijo, ki hoče vsem in nikomur ustreči, se seveda ne strinjamo. — Neodvisna menza? Vincencijska družba je ustanovila iz nagiba krščanske dobrodelnosti menzo za vse akademike. Zakaj bi ne mogla v naših dneh, na naši univerzi, v našem narodu krščanska organizacija skupne menze ustanoviti? Ali ni krščanstvo spojeno z vso bitjo slovenskega naroda? Ali je krščanstvo tako tuje akademski mladini? Ali je že beseda »krščansko« mnogim strašilo? Katera idejna osnova naj nas poveže v občestvo, če ne krščanstvo? Marksizem kot osnovo sploh odklanjamo, zgolj nacionalistično orientacijo obsojamo kot enostransko in sterilno. Ne moremo se ubraniti vtisa, da gre nekaterim bolj za vpliv na upravo menze, kot za menzo samo. Upravo v našem slučaju ima Ljudska kuhinja, ki je stara ljudska ustanova, menzo pa uživajo akademiki. Ali ni to dijaštvu v korist? Zakaj torej »Ak. gl.«, ki hoče biti zgolj stanovsko glasilo vseh akademikov, izreka tako gorostasno sodbo, da nam »ni do ničesar, kar je dijaštvu res v korist«? Ali samo zato, ker to delamo iz krščanskih nagibov?

drugod

XIV. kongres Pax Romanae, predstaviteljice vseh katoliških dijaških organizacij, se bo vršil v Pragi in v Bratislavi v dneh od 31. avg. do 8. sept. 1935 in sicer pod protektoratom češko-slovaških škofov in nadškofov. Slavnostna otvoritvena seja bo 1. sept. dopoldne. Med drugimi bodo takrat govorili češki primas in praški nadškof dr. Kaspar, praški župan dr. Baxa in zastopnik vlade. Glavni tema referatov bo »Novi človek v novih časih«. Predavanja bodo imeli: v francoščini dr. S. Brait (Pravi katoličan v luči moderne sveta) in Robert Garric (Kako dijaške organizacije vzgajajo sodobnega katoličana), v nemščini dr. Rudolf (Kako se izoblikuje pravi sodobni katoličan), v angleščini C. C. Martindale, predsednik Britanske zveze katoliških študentov (Katere vrline so potrebne današnjemu

katoličanu). Po vsakem referatu bodo diskusije. — Udeleženci bodo med kongresom prirejali krajše izlete (v Staro Boleslav, v Strahov i. dr.), zadnje tri dni bodo pa preživeli v Bratislavi, kjer bodo govorili še o drugih aktualnih vprašanjih.

»Alma Mater«. Na zagrebški univerzi obstoja neko jugoslovansko akad. podporno in reprezent. združenje (JAPRU), osnovano po univerzitetni uredbi, v katerem so vključeni samo jugoslovanski nacionalistični študenti. Večina akad. strokovnih in kulturnih društev (med njimi katoliška) namreč noče sodelovati v tej reprezentanci. Zato je 22 klubov osnovalo po svojih predstavnikih neko neoficijelno reprezentanco in meddruštveni odbor. Ta meddruštveni odbor skrbi zlasti za strokovne in stanovske, pa tudi za kulturne zadeve hrvatskih akademikov. Društva so s 15. marcem začela izdajati list »Alma Mater«, ki izhaja dvakrat mesečno na osemih straneh. List prinaša zanimive polemične članke, zlasti proti JAPRU, članke iz zgodovine hrvatske univerze, obširna poročila o delovanju akad. društev v Zagrebu, poročila z drugih jugoslovanskih in inozemskih univerz ter idejne članke. V članku »Cilji akademske mladine« podaja svoje stališče z ozirom na akademske in ljudske probleme. List se najodločneje bori proti marksizmu in proti vsaki zvezi z marksisti, kakaj »komunistično-materialistično« stališče zameta narodnost in prikazuje vsak narod in v njem ukoreninjeno narodno zavest kot produkt kapitalističnega razreda in zavestno uničuje narodno zavest; v kolikor jo pa podpira, je to samo sredstvo v eksploatacijske namene. Komunisti izrabljajo narodnost samo kot objekt taktike in spekulacije in se je poslužujejo samo takrat, kadar upajo v kalnem kaj uloviti. Dalje zametuje list individualni kot državni kapitalizem (komunizem) in zahteva nov združni in stanovski socialni red. Kot temelj družbe smatra družino. Framasone, rotarijance in podobno naziva karieristično-korupcionistične organizacije in jih smatra za škodljive in sovražne narodu. — Veseli nas, da se je hrvatska akademska mladina zbrala okrog tako pozitivnega programa.

Versko življenje nemške akademske mladine. Nemška »Akademische Bonifacius Eini-gung« organizira vsako leto posebne kurze, v katerih se obravnavajo različna religiozna vprašanja v svrhu poglobitve verskega življenja. Sedež zveze je sedaj v Elkerlinghausenu na Westfalskem. Leta 1934. se je vršilo 55 takih kurzov, udeležilo pa se jih je 3600 nemških akademikov.

Študentske manifestacije proti brezbožnikom v Quebecu (Kanada). Zaradi velike brezposelnosti v Kanadi imajo komunisti zelo ugoden teren za komunistično in brezbožno propagando. Civilne in cerkvene oblasti so napovedale boj tem nevarnim sovražnikom. Svoje verske dolžnosti so se zavedli zlasti zavedni katoličani. Tako je v Quebecu manifestiralo proti brezbožnikom okrog 7000 ljudi, večinoma katoliških akademikov in delavcev.

tokovom, ki se megalomansko razlivajo iz tujine v meščanske plasti našega naroda. Je živa priča stvariteljske sile slovenskega duha, a obenem dokaz razklanosti med našo vasjo in mestom, med narodom in velikim delom kozmopolitsko usmerjene inteligence. Naša narodna pesem je odsev zdravja slovenske vasi proti materialistični degeneraciji mesta.

Stoletnica ilirizma

Ideje velike francoske revolucije, ki je krepko razgibala fevdalno Evropo, so našle velik odmev ne samo v nemških in italijanskih sicer svobodnih grofijah in vojvodstvih, marveč tudi pri Slovanih. Kajti prav Slovani so z edino izjemo absolutistične Rusije bili podaniki različni neslovanskih držav. Reakcija po Napoleonovem padcu ni mogla udušiti kulturnih teženj zatiranih narodov. Te so živele v srcih in mislih, deloma že v knjigah romantikov, med katerimi sta bila pri Nemcih Herder (njegove krilate besede o nalogah Slovanov) in Lessing (za nemštvo podobno kot za nas Levstik). Zlasti pri Herderju so se učili češki preporoditelji Kollár, Šafařík, Dobrovsky.

Misel sprva kulturnega panslavizma je zaživela v vsej moči. Vendar je prav zaradi romantičnega zanosa to gibanje prešlo z realnih tal v utopijo. Teorija o štirih narodih (ruskem, poljskem, češkem in ilirskem), ki naj bi polagoma dobili enoten književni jezik, pa je morala biti za tisti čas res nekaj mističnega, sicer bi se je nekateri ne oprijeli s tako navdušenostjo. Da bomo to gibanje razumeli, si oglejmo nekatera tedanja kulturna in politična dejstva.

Romantiki so se v prvi dobi posvetili zlasti študiju lastne narodne zgodovine. Tako je nastal Kollárov filološko-pesniški ep Slavy dcera, ki je imel tak vpliv na sodobnike, tako sta se Vraz in Gaj poučila o Ilirih, prvotnih prebivalcih na našem ozemlju (ukinjene Napoleonove Provincie illyriennes pa so bile še dobro znane).

Narodnostni položaj severnih in južnih Slovanov je bil zaradi sistematične germanizacije in madžarizacije težak. Književnost pa še ni bila razvita, da bi mogla biti medsebojna vez.

Zato je zgodovinska naloga vse, še resnično slovenske mladine, da po lepem vzgledu APZ stori vse, da se bo to zdravje razlivalo v naša mesta in da prepreči obratno: zastrupljanje slovenske vasi z nenaravnimi tokovi iz mesta in z njegovo narejeno »kulturo«.

★

Pri Srbih, Hrvatih in Slovencih pa je bila kopicata narečij, katere so hoteli naši vodilni romantiki nadomestiti z enotnim književnim jezikom, tzv. ilirskim jezikom. Gibanje za dosego tega cilja se imenuje ilirizem.

Slovenci v istem času še nismo imeli urejenega književnega jezika. Bil je čas abecedne vojske. »Kranjska Čbelica« pa je bila omejena na premajhen krog. Tedaj je nastopil Stanko Vraz, »Ilir iz Štajera« (1810—1851), doma iz Cerovca pri Ljutomeru, s slovenske zemlje na prehodu v hrvaško. Bil je velik idealist. Pesmi, ki jih je poslal Prešernu za Čbelico in za Illyrisches Blatt, so bile jezikovno prešibke za tisk. Plašila ga je tudi zavest maloštevilnih Slovencev. Seznanil se je s panslovanskimi idejami čeških preporoditeljev in se hitro ogrel zanje. Ko je l. 1835 začel Ljudevit Gaj izdajati v Zagrebu Novine in Danico, je bil Vraz že zelo navdušen. Postal je glavni, vse-skozi dosledni ideolog ilirizma, ilirski, t. j. hrvatski pesnik in glavni preporoditelj hrvatske književnosti. Medtem, ko se je Gaj kesneje posvetil politiki, je ostal Vraz pri knjigi in poučevanju mladih.

Centralni krog slovenskega kulturnega življenja je Vrazovo romantično zamisel slovenskega ilirizma zavrnil. Vraz se je prav posebno trudil, da bi pridobil za svoje ideje Prešerna, s katerim si je dopisoval. Zanimiv je odgovor, ki mu ga je ta podal v pismu 26. okt. 1840. V njem pravi, da mu je zvestoba do jezika sveta stvar, o kateri ne name-rava razpravljati.

Ilirsko miselnost je hotel Vraz razširiti tudi v slovenskih pokrajinah, vendar mu je to uspelo edinole pri Matiji Majarju Ziljskem (1809—1892). Ta duhovnik je pravtako videl rešiti (Nadaljevanje na naslednji strani)

ŠOLA IN VZGOJA

Boj za krščansko šolo. V Monakovem se je vršilo meseca februarja vpisovanje otrok v šolo. V konfesionalno šolo se je vpisalo 36.000 otrok, v tkzv. nemško Gemeinschaftsschule pa 19.000 otrok. Kardinal Faulhaber je v svojem govoru 10. februarja pozval katolike, da se vpišejo v konfesionalno šolo, ki je za katolike katoliška, za protestante protestantska. Po njegovem izvajanju je v tej šoli ves pouk, tudi čitanka in zgodovinski učbenik zasnovan na versko-nravni in patriotski podlagi. Učitelj mora imeti isto vero glede Kristusa in Cerkve, kakor starši in otroci. Starši so v svoji vesti dolžni vpisati svoje otroke v to šolo. Šola ni zgolj zadeva države, ampak tudi Cerkve, saj je glede šolskega pouka bil sklenjen konkordat leta 1933 med nemško vlado in sv. Stolico. Tudi naravno pravo daje staršem pravico, da zahtevajo za svoje otroke krščanske šole. Državno pravo ne more uničiti naravno pravo staršev. »Konfesionalna šola«, tako je izvajal kardinal, »nikakor ne povzroča verskega razdora in verske nestrpnosti, saj so protestanti in katoliki živeli dolgo vrsto let v verskem miru, pač

pa izvira razdor in nemir, ki se pojavlja v nemškem narodu, iz novega paganstva, ki se bori proti krščanstvu in tkzv. nova občestvena šola naj očitno utira pot novi nemški nacionalni cerkvi. Verska šola ni izpodkopavala nemškega občestva, saj so se katoliški vojaki v vojni z največjo požrtvovalnostjo borili za svojo domovino.

Krščanska vzgoja. »Razna so sredstva, s katerimi hočemo zdraviti zlo, ki ga trpi dežela, a šola sv. pisma, kjer se poučuje nauk Jezusov, je pač posebno odlično sredstvo. Jezus je odrešil človeštvo s svojo ljubeznijo in popolno žrtvijo; ni se strašil trpljenja. Ali hočemo slediti njegovemu zgledu mi, ki hočemo danes rešiti našo domovino? Želim, da upodobite vso kitajsko mladino po vzoru Jezusovem. Z njegovim naukom bomo rešili Kitajsko.« Te besede je govoril l. 1932 predsednik kitajske republike Čang-kajšek o krščanski šoli. — V evropskih državah vladni pred-sedniki in ministri redkokdaj ali nikdar ne govorijo tako. Govorijo veliko o telesni vzgoji, od katere pričakujejo, da bo prepojila mladino z viteškimi

duhom in ji dala duševno svežost in energijo. Govorijo o vzgoji v nacionalnem in državnem duhu, zanemarjajo pa pri tem neposredno duševno vzgojo, posebno vzgojo, ki naj napravi otroka in dijaka dobrega kristjana in krepostnega človeka. Poštenost, vestnost, zvestoba do Boga in Cerkve, spoštovanje staršev, pokorščina, samozatajevanje, vzdržnost in čistost se ne dajo privzgojiti otroku zgolj s telesno vzgojo in sportnimi rekordi, in vendar je od teh kreposti odvisna bodočnost naroda. Notranja duševna kultura se danes med mladino zanemarljivo. Podnevi je ta mladina zaposlena v šoli, prosti čas, posebno pa večer, današnji rod posveča večinoma razvedrilu, radiu, kinu, sportu, odborovim sejам, sprejemanjem itd. V obeh te mladine so sportni rekorderji veliko večji junaki kot duhovni velikani, učenjaki in duhovni junaki. Za zbranost v Bogu ob ranem jutru in poznem večeru ima ta mladina le malo zmisla. To se ji zdi premagano stališče preteklosti. Čang-kajšek je prepričan, da bo kitajska mladina, ki je oblikovana po vzoru Jezusovem, rešila državo. In mi?

tev južnih Slovanov v zedinjenju narečij v en književni jezik. Zasnoval je prelom z dotedanjim slovenskim jezikovno-kulturnim pravcem, in sicer v tem smislu, da bi se začela ilirska »podnarečja« postopoma integrirati v eno ilirsko književno »narečje, to pa bi se potem obenem z ostalimi tremi slovanskimi narečji (ruščino, poljščino in češčino) še dalje stopnjevalo do enotnega vseslovanskega književnega jezika (SBL, II, 2, str. 17). Vendar pa pa si je prizadeval, zanesti vpliv jezikovno-reformne smeri tudi v šolski pouk. Snoval je šolske knji-

ge z dvojnimi teksti: v latinici in cirilici, a v slovenščini, ter v slovenščini in ilirščini (ibid., str. 18). Pa ni uspel. Sam se je posluževal jezika, ki je bil prečudna zmes raznih slovanskih besed.

Ilirizem za Slovence ni imel važnejših posledic. Kakor hitro je prišlo do enotnega slovenskega literarnega jezika, je začelo naše slovstvo lepo rasti. Danes imamo literaturo, da smo je v resnici lahko veseli. Slovenski jezik se je razvil iz lastne moči do take popolnosti, da se tudi v znanstveni književnosti uspešno uveljavlja.

KNJIGE

Dr. Josip Jeraj: *Cerkvena zgodovina, oris zgodovine našega vidika*. Avtor nam sam v uvodni opombi pojasnjuje motive, ki so ga vodili pri sestavljanju knjige. Zgodovina je pisana poljudno-znanstveno in hoče biti učbenik, napisan s stališča naše slovenske (oz. jugoslovanske) domačnosti za naše katehete. — Zato se je avtor vsepovedno trudil pokazati, kako so se svetovnozgodovinski dogodki cerkvene zgodovine odražali v dogodkih naše ožje domovine. Tako je v knjigi slovenska zgodovina v ospredju in prav to je morda največja odlika priučujočega dela, ki je druga cerkvena zgodovina v slovenščini. (Prvo je l. 1922 izdal kot šolsko knjigo pokojni dr. A. Medved v Mariboru.) Strokovno oceno o delu prepuščamo zgodovinarjem, za nas je važna pozitivna stran, da nam avtor podaja v začetku vsakega poglavja kratko in jasno analizo posameznih idejnih tokov in pokretov, ki so dajali pečat tedanji dobi, tako da dobi čitatelj ne glede na obširna in mestoma zelo zapletena zgodovinska dogajanja (zgodnji srednji vek) vendar jasno sliko o vseh gibanjih, ki so dajala značaj posameznim dobam. S tem pa prihaja čitatelj tudi do drugega, morda najvažnejšega spoznanja, da namreč vsa dolga stoletja zgodovinskega procesa od rojstva krščanstva pa do današnjega časa prav nazorno dokazujejo pravo bistvo in veličino Cerkve, ki ni samo historična ustanova, za katero veljajo nespremenljivi zakoni zgodovinskega razvoja, viška in zatona, temveč je prava nadnaravna ustanova Kristusova, neizčrpni zaklad za človeštvo vseh časov in narodov, večnostna posredovalka Kristusovega odrešenja vsem narodom in rasam in neprestana graditeljica veličastne zamisli in svoje končne naloge: kraljestva božjega na zemlji.

Kako je s Cerkvijo? — je naslov 6. knjžici Male biblioteke, ki jo izdajajo marksisti v Ljubljani. — Avtor, Vlad. Kostanjevec, misli pri tem katoliško Cerkev; to dokazuje že papeška barva naslovne strani: rumen križ na belem polju in »definicija« hierarhije: »... mislimo pri besedi hierarhija samo višje stopnje duhovščine, ki imajo vso cerkveno moč v rokah, kakor prelati, škofje, nadškofje, opati, družbe jezuitov (podčrtali mi), kardinali, nunciji in Vatikan. Ti imajo vrhovno poglavarstvo nad verskimi in nabožnimi organizacijami, nad katoliškimi političnimi, kulturnimi in ekonomskimi organizacijami (podčrtali mi, str. 3). Knjižica a priori odreka Cerkvi njeno bistvo: božje, nadnaravno poslanstvo. Hierarhija ji je le zemška in človeška organizacija (str. 4). Knjižica obsega 70 strani in prav toliko strani zmot in neresnic. O Jezusu n. pr. pravi K., da »je od začetka podlegel nacionalističnim strastem, danes bi dejali «fašizmu». To je resnično ozadje legende, kako je hudič izkušal

Pokažite naš list svojim prijateljem!

S tem nam pridobivate nove naročnike.

Pismo iz Slovaške

Mlad slovaški intelektualec nam je poslal naslednji članek s prošnjo, da ga v prevodu objavimo.

V deveti številki časopisa »Slovenski jug« je objavil g. dr. Z. Černy informativen članek o češki in slovaški mladini. Na koncu svojih tendenčnih izvajanj se postavlja g. dr. Černy v preroško pozo in s teatralno gesto izjavlja, da v CSR čez dvajset let ne bo več Slovakov, temveč bodo le še Čehoslovaki. Čudno se mi zdi, kako more dajati g. dr. Černy tako napačne in tendenciozne informacije jugoslovanski javnosti, ko se v naši domovini, ki jo tako modro vodi predsednik Masaryk, do take trditve ni povzpел niti noben češki list. Naslednje vrstice naj razjasnijo naš dejanski položaj:

Slovaki so se prostovoljno združili s Čehi z deklaracijo v Turčianskem sv. Martinu dne 30. okt. 1918. Po energični izjavi slovaškega voditelja And. Hlinke, da »tisočletni zakon z Madžari ni uspel« in da se »moramo ločiti«, so se Slovaki z navdušenjem pridružili bratom Čehom. Kakšno pa naj

bi bilo razmerje Slovaške do Češke v novi svobodni državi, se je določilo že v Clevelandski pogodbi (25. oktobra 1915) in v Pittsburski pogodbi (30. maja 1918), ki jo je podpisal sam Masaryk in še drugi funkcionarji »zahraničnega odboja«. V tej pogodbi je bila Slovakom priznana avtonomija, od katere niso Slovaki niti za pičico odstopili in na katero se opira osemnajstletni boj Hlinkove ljudske stranke, ki se ji je zadnji čas pridružil tudi Razus.

Res je, da po ustanovitvi republike Slovaška ni imela dovolj lastne inteligence in je bila hvaležna Čehom, ki so ji prišli na pomoč. Tisti, ki so prišli iz idealizma, so se pozneje vrnili in dali prostor dorasli domači inteligenci. Mnogi pa so imeli pri tem druge namene in so ostali, podpirani od strani čeških vladnih strank. Tako se je zgodilo, da so bili nastavljeni kot državni uslužbenci na Slovaškem v veliki večini le Čehi. Jasno je, da se je radi tega pojavila proti bratom Čehom neka mržnja. Njeni vzroki pa so bili motivirani tudi v verskem prepričanju. Slovak se je pod madžarskim jarmom že kar privadil na različne krivice, toda gorje, če sežeš po njegovi veri, po njegovi edini tolažbi v težkih dneh. Češki uradniki in profesorji pa so bili (poleg častnih izjem) prežeti z materializmom, ostentativno niso hodili v cerkev, v šoli so napadali versko prepričanje itd. Ljudstvo je začelo istovetiti Čeha s husitom.

Tudi danes ni mnogo boljše in zato ni resnica, kar piše g. dr. Černy o »namestitvi praznih mest«, ker je na Slovaškem danes že na stotine brezposelne slovaške inteligence. To je najtežja ovira notranje konsolidacije v CSR. Toda Slovaki smo trdno prepričani, da bo naš boj za avtonomijo tudi v tem oziru uspel in s tem dokončno in nespremenljivo utrdil našo notranjo konsolidacijo po idejah velikega prezidenta T. Masaryka.

Pojem kakega češkoslovaškega naroda je izumetničen in nenaraven; je to kvečjemu ponesrečen političen eksperiment maloštevilnih ljudi, ki vidijo v tem morda kako korist. Na Slovaškem je to vprašanje enkrat za vselej rešeno, ko govorimo o češkoslova-

ZA SPOMLAD IN VELIKONOČ

kupite

nogavice, rokavice, srajce, kravate,
žepne robce, modne in športne
potrebščine itd.

najceneje

pri trdki

JOSIP PETELINC
LJUBLJANA

za vodo (blizu Prešernovega spomenika)

Akademiki 10% popust!

Gostilna „Zadružna klet“ - Kongresni trg
„Svoji k svojim!“

Jezusa» (str. 11). — Najdemo pa še senzacionalnejše »ugotovitve«, da je namreč Jezus »iz nacionalnega revolucionarja postal socialni revolucionar« (str. 11); še več: »Iz kritičnih (podčrtali mi) zgodovinarjev posnemamo, da je Jezus organiziral oboroženo zaroto... Zadnje čase se je Jezus bržkone skrival in je tajno organiziral zaroto; pri zadnji večerji je velel kupiti učencem orožje. Zarota je bila zadušena že v kali, ker jo je izdal konfident Judež Iskarijot za 30 srebrnikov. Rimljani so obsodili Jezusa kot političnega upornika na smrt in ga križali z dvema kriminalcema« (str. 13 in 14). — Tekstno-kritično hoče K. obravnavati znano pridigo na gori; trdi med drugim (opirajoč se na Beera), da so poznejši bogati kristjani zvedenili stavke z dodatki: »Blagor ubogim na duhu, ker njih je nebeško kraljestvo« (str. 12). — Nevzdržna, nemogoča trditev! Naj vzame K. v roke najboljšo kritično izdajo grškega sv. pisma protestanta Nestleja, naj primerja, opirajoč se na zgodovinsko-tekstnokritično metodo, besedila vseh važnejših rokopisov, ki so pri Nestleju naštet, naj odpre še kak komentar, ki mu služi v lažjo orientacijo (n. pr. Cornely, Knabenbauer, Hummelauer, Komentar k evang. sv. Mateja I. del, Paris 1922, str. 232) — in prepričani smo, da ga bo sram tega, kar je iz Beer-ove knjige prepisal! Knjižica hoče prepričati na vsak način bralca, da je bilo prvotno, »praksrščanstvo« v anarhokomunizmu (kar je bil tudi Kristusov socialen program), da je bilo biti bogat in uživati svoje bogastvo po prvotnem krščanskem nauku največji zločin, da pa je nad to anarhokomunistično prakso zmagala končno vera(!), dopustna je postala privatna lastnina in nastala je hierarhija: v tem pa je bankrot starega praksrščanstva in začetek »kapitalistične« Cerkve, ki je razvila svojo moč v srednjem veku in ki v najnovejšem času spet nevarno dviga svojo pošastno glavo, naslanjajoč se na oligarhijo finančnih mogotcev. Na str. 16. sicer pravi K., da so dejanja najboljša preskušnja za pravilnost teorije in da naj bodo dejstva preskušnja pravilnosti njegovih izvajanj. V tem mu damo popolnoma prav. Samo tega ne razumemo, kako more imeti za dejstvo nekaj, kar se ni nikoli zgodilo. Navedimo samo tale zgled: Ko avtor biča Cerkev, češ, da se je oddaljila od prvotnega krščanstva, pripoveduje dalje, da se v redkih trenutkih vendar tudi v »službeni« hierarhiji prebudijo ideali praksrščanstva; tako da je l. 1912 v Baslu v Švici dala Cerkev internacionalnemu socialističnemu kongresu na razpolago stolno cerkev za veliko manifestacijo (str. 67). — Dobesedno stoji v knjižici zapisano: »Tedad so začeli zvoniti zvonovi, klenkali so in doneli kakor za slovesno službo božjo. Po četrtturnem zvonjenju so zabučale orgle in med njihovimi zvoki so počasi prihajale v cerkveno ladjo rdeče zastave Internationale — pretresljiv trenutek, ki se je v množični vznemelitvi nudi smrtnikom, ki jim ga je bilo usojeno gledati... s prižnice je govorilo celo število velikih socialističnih duhov sedanosti itd.«

škem državljanstvu, toda o češki in slovaški narodnosti. Če Slovaki poudarjajo danes svojo narodnost, pri tem prav tako poudarjajo svojo ljubezen in zvestobo Češkoslovaški republiki, v kateri edini vidijo svoj obstoj in svojo bodočnost, in za katero so se skupno z brati Čehi s krvjo borili.

Naivna je trditev g. dr. Černyja, da mešani zakoni pomagajo k tvorbi češkoslovaškega naroda. Dejstva govore drugače. Otroci iz mešanih zakonov na Slovaškem večinoma sploh ne govorijo češko; govorijo slovaško, kakor njih okolica. Še več. Oni se čutijo Slovake in stopajo v vrste avtonomistov. Res je, da nekateri, ki so češki jezik pozabili, slovaškega pa se niso naučili, govorijo neko češko-

slovaško mešanico, toda ti so osamljeni. Ostanke pa dejstvo, da se Čehi na Slovaškem hitro asimilirajo, kakor se je asimiliralo že 50.000 Nemcev.

Zelo se čudim, kako je mogel g. dr. Černy govoriti o 25 letih (v katerih naj bi po njegovem vsi Slovaki postali Čehoslovaki v narodnostnem oziru)? Ali ni ta številka v življenju narodov malenkostno smešna?

Prosim, cenjeno uredništvo, naj mi oprostijo, da ga nadlegujem s temi vrsticami. Zelo namreč želim, da bi bila jugoslovanska javnost o naših razmerah pravilno informirana. Prepričan sem namreč (in z menoj 90% mlade slovaške generacije), da bomo s tem, in le s tem veliko pripomogli i naši narodni rasti i naši državni skupnosti.

(str. 68). — In resnica? V Baslu katol. stolne cerkve sploh ni! Že od reformacije dalje spada Basel pod Solothurn. Dovolj! Knjižica je brez vsake stvarne, idejne vrednosti! Ime znanosti pride v poštev le v toliko, v kolikor je ta pamflet najpodlejše oskrunjenje znanosti. Naravnost neverjetno je, da more sploh kak resen človek osramotiti svoje ime za vselej s tem, da izda tako nezdgovinsko, nestvarno skrupulo!! Blato, ki ga je vrgel Kostanjevec na Sinu božjega, pade v polni meri nazaj na pisca! Ali pa že res misli kdo, da more s takim nestvorom Kristusom blizu? Zbrale so se žabe in sklenile, da bodo upihnile sonce, ker jih je motilo s svojimi žarki pri regljanju v mlakuži...

Evgenika, priloga »Zdravniškega vestnika« je začela izhajati. »Evgenika, nauk o izboljšanju človeškega rodu, ni nauk mržnje naroda proti narodu, rase proti rasi...«, tudi noče slepo posegati v pravice posameznika. Srečnejšemu rodu služijo evgenika, a hoče graditi na trdnih tleh znanstvenih dognanj. Na platnicah pa bere: »Naša dolžnost je, da dvignemo zopet število dedno zdravih in da izključimo dedno manjvredne iz generativnega procesa. Pripravljamo tla kesnejšim ukrepom...« Toda tu nastajajo košljivi problemi. Meja med manjvrednimi in zdravimi, kje je? Izključiti manjvredne iz generativnega procesa? Pa vendar ne kakor v Nemčiji?

Je li to v interesu slovenstva? Tednik »Slovenija«, ki se stalno deklarira kot glasilo slovenske narodne misli in ki je v dobi svojega izhajanja brezdvomno v tej smeri mnogo storil, je v svoji 13. številki dne 29. marca t. l. priobčil silno simpatično in pohvalno očno knjigo komunista Plehanova: »Osnovni problemi marksizma« (v slovenskem prevodu izdala marksistična založba »Ekonomska Enota«). Ne da bi podrobneje analizirali to dejstvo, smo mnenja, da ni v interesu slovenstva, temveč v živem nasprotju slovenske misli, pospeševati ali odobravati marksistično propagando. (Da delo Plehanova ni bilo prevedeno iz znanstvenih, temveč propagandnih razlogov, o tem menda noben resen človek ne dvomi; sicer pa je marksistična »znanost« v vsem sodobnem znanstvenem svetu položena ad acta.) Materializem je živo nasprotje slovenske ljudske duševnosti (slovenska narodna pesem, navade, vernost itd.) in sovražnik

slovenstva, razkrajalna sila, zaledalec v naši narodni kulturi. Zato je narodna dolžnost slehernega zdravega slovenskega človeka, da se po svojih močeh pridruži kulturni in socialni borbi slovenskega naroda proti materializmu v vseh njegovih oblikah.

Poravnajte naročnino!

Rdeči raj skozi rdeča očala. »Književnost« prinaša v 3. številki članek Kulturni boj v Mehiki. Vsebinska: Zgodovinski razvoj Mehike v teku zadnjih sto let. Pisec skuša vse težke notranje dogodke te države razložiti s stremiljem ljudskih množic po zemlji. V uvodu se močno poudarja objektivnost. Ko pa pride človek do stavkov, kot n. pr. »Boj proti cerkvi je popularen, kajti množice jo silno sovražijo. Boju proti cerkvi pripada tudi zgodovinska logika, ker je cerkev že zdavnaj zgubila pravico do obstoja« in tako dalje, ve, pri čem je. Gledanje in način izražanja ga ne smeta vznemirjati. Trdega marksista ne prepričajo še tako tehtni argumenti, da se moti. — Kar tiče Mehike, naj govorijo tale dejstva: 1. protiverski zakoni se naslanjajo na ustavo iz leta 1917. V ustavodajnem parlamentu so mogli biti samo člani revolucionarne stranke. Volja ljudstva je bila potemtakem čisto ob strani. 2. Zasledujejo se uradniki, če hodijo ob nedeljah k maši in če prejemajo zakramente. Čas je težak, ovaduštvo cvete, žrtve se množijo. 3. Zakon o begu (ley fuga) določa, da smejo policisti in stražniki pobiti vsakega aretiranca iz razloga, »ker je hotel pobegniti«; izvaja se zlasti pri duhovnikih. 4. Nad pismi se vrši ostra kontrola. Pisma verske vsebine se plenijo. Od februarja 1935 ne sme izhajati noben verski list ali knjiga. — Ali je v teh zakonih izraženo »stremiljenje ljudskih množic po zemlji«? Božje in naravne pravice ljudi se teptajo, kri teče — sodrugi po širnem svetu ali ploskajo ali zavijajo oči — kakršne so pač okoliščine, v katerih živijo.

Pravilo z izjemo. Pravijo, da je ločitev duhov pri nas Slovincih dosegla višek. Vsak, ki le malo po svoje gleda na svet, ima svoje glasilo in krog svojih sotrudnikov. Zato tudi premoremo toliko časnikov in re-

vij. Prestop iz enega kroga v drugega pa ni tako enostaven. Kajti vsak krog je več ali manj zaključen oziroma omejen. Nekateri ljudje pa so umetniki (po modernu: nimajo meja pri svojem udejstvovanju) in so marsikod doma. Na primer režiser in avtor Celjskih grofov Bratko Kreft (kdo je že pozabil na Veseli vinograd?). On izdaja in ureja »Književnost« (mesečnik z marksističnim svetovnim nazorom), piše v »Življenje in svet« (znana Jutrova liberalna ideologija), v »Sodobnost« (slovenska svobodomiselna veja), v »Ljubljanski Zvon« (zaenkrat nerazčiščena smer) in še drugam.

Dve poti k istemu cilju. Z aprilom je dobil »Ljubljanski Zvon« novega urednika. Antona Ocvirka, ki odhaja v Francijo, je nadomestil dosedanjí sotrudnik Juš Kozak (znan zlasti po Šentpetru, Lectovem gradu in Celici). Piše tudi v »Književnost«. Njegov brat Ferdo (prevajalec in esejist) pa je urednik »Sodobnosti«. Ti dve reviji sta si bili do nedavnega precej v laseh. Radovedni smo, kako bo zdaj. Bomo videli in povedali.

★

Na Portugalskem so sprejeli zakon proti tajnim društvom. Noben državljan ne sme biti član tajnega društva; noben član tajnih društev ne more vršiti državne službe niti biti voljen. Državni uslužbenci morajo podati izjavo s prisego, da so izstopili iz tajnih društev, če so bili njihovi člani. Ta zakon je naperjen zlasti proti framašonom! Države torej spregledujejo, kje so njihovi sovražniki. — Kdaj bo pri nas izšel podoban zakon? Nasprotno čujemo, da se pri nas, na naši univerzi, ustanavlja celo loža med akademiki in da bo začela takoj s svojim rovarjenjem. Predlagati namerava izgon redovnikov.

Čisti narod, močni narod! Ne mislimo na rasna čiščenja, kakor to hoče nacionalni socializem, ampak na moralno, duhovno prečiščenje. Duša naroda mora biti prepojena s takimi moralnimi kakovostmi, ki tvorijo pravo plemenitost človeka. Iskrenost, pravičnost, nesebičnost, ljubezen, čut dolžnosti, moralna neoporečnost, požrtvovalnost: iz takih temeljnih kreposti izvira prava moč naroda!

Duhovnih vaj za dijake se je v preteklem letu udeležilo 1400 poljskih dijakov v Varšavi.